



Τεύχος 1 – Νοέμβριος 2005

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΤΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Οι μεγάλες αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων τον τελευταίο χρόνο αναμένεται ότι, πέραν των άμεσων επιδράσεων στο κόστος ζωής, θα έχουν αλυσιδωτές επιδράσεις στις τιμές άλλων προϊόντων με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να επιβαρυνθεί ακόμα περισσότερο στο μέλλον. Στο παρόν άρθρο παρατίθενται οι εκτιμήσεις της Μονάδας Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου τόσο για τις άμεσες όσο και για τις συνεπακόλουθες αυξήσεις στο κόστος ζωής διαφόρων κοινωνικοοικονομικών ομάδων από την άνοδο της τιμής των καυσίμων τον τελευταίο χρόνο.

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ

Η άνοδος των τιμών των καυσίμων από μόνη της προκαλεί μείωση στην αγοραστική δύναμη του νοικοκυριού στο βαθμό που το αναγκάζει να πληρώνει περισσότερα για θέρμανση, βενζίνη ή πετρέλαιο κίνησης και άλλα καύσιμα. Όμως, αυτή η αύξηση στο κόστος ζωής δεν είναι η μόνη που θα επωμιστεί ο καταναλωτής. Τα καύσιμα χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη στην παραγωγή άλλων ενδιάμεσων και τελικών προϊόντων και η αύξηση στις τιμές τους θα οδηγήσει σε αύξηση του κόστους παραγωγής άλλων προϊόντων. Αυτό θα προκαλέσει αλυσιδωτές επιδράσεις που θα οδηγήσουν σε ακόμα μεγαλύτερες αυξήσεις στο κόστος ζωής συνεπικουρούμενες και από την αυτόματη αναπροσαρμογή των μισθών μέσω της ΑΤΑ.

Η Μονάδα Οικονομικών Ερευνών έχει εκτιμήσει τις αυξήσεις των τιμών που αναμένεται να ακολουθήσουν τις αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων με βάση το σενάριο ότι ο δείκτης τιμών των καυσίμων μέχρι το τέλος του 2005 θα είναι 15% πάνω από τα επίπεδα του 2004. Οι προβλεπόμενες αυξήσεις στις τιμές διαφόρων προϊόντων στα επόμενα δύο χρόνια (2006-2007) παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 1.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

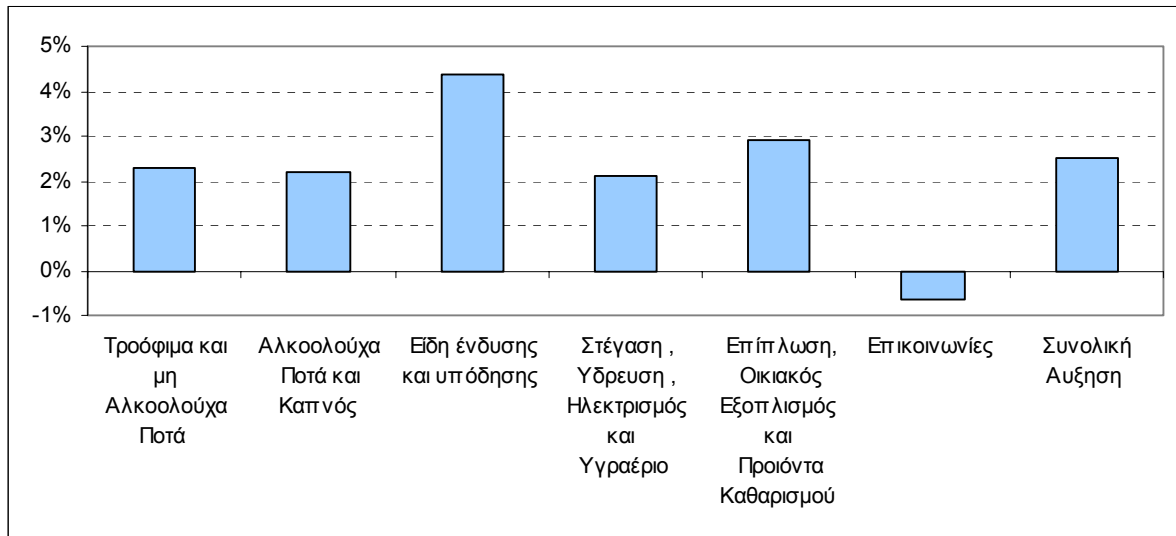
Οι μεγάλες αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων τον τελευταίο χρόνο αναμένεται ότι, πέραν των άμεσων επιδράσεων στο κόστος ζωής, θα έχουν αλυσιδωτές επιδράσεις στις τιμές άλλων προϊόντων με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να επιβαρυνθεί ακόμα περισσότερο στο μέλλον. Στο παρόν άρθρο παρατίθενται οι εκτιμήσεις της ΜΟΕ για τις άμεσες και τις συνεπακόλουθες αυξήσεις στο κόστος ζωής διαφόρων κοινωνικοοικονομικών ομάδων από την άνοδο της τιμής των καυσίμων τον τελευταίο χρόνο. Από την ανάλυση προκύπτει ότι τα όποια αντισταθμιστικά μέτρα κοινωνικής πολιτικής δεν πρέπει να στοχεύουν μόνο κατοίκους αγροτικών και ορεινών περιοχών, αλλά και νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα, διότι αυτά θα υποστούν σχετικά μεγάλο κόστος από συνεπακόλουθες αυξήσεις στις τιμές ειδών πρώτης ανάγκης. Επίσης, η προβλεπόμενη αύξηση στον πληθωρισμό καθιστά πιο επιτακτική την ανάγκη να τηρηθεί αυστηρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική για να μπορεί η Κυπριακή οικονομία να ελπίζει σε ένταξη της στην Ευρωζώνη το 2008.



Επιπτώσεις της αύξησης της τιμής των καυσίμων στο κόστος ζωής των νοικοκυριών

Τα είδη ένδυσης και υπόδησης προβλέπεται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση που φτάνει στο 4,4% ενώ η κατηγορία της επίπλωσης μια επιπλέον αύξηση κοντά στο 3%. Οι τιμές των υπόλοιπων κατηγοριών στο Διάγραμμα 1 προβλέπεται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση που κυμαίνεται γύρω στο 2% με εξαίρεση τις επικοινωνίες των οποίων οι τιμές προβλέπεται να μειωθούν κατά 0,6% περίπου. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι οι προβλέψεις αυτές γίνονται με τη χρήση οικονομετρικού μοντέλου Διανυσματικής Αυτοπαλινδρόμησης (VAR) και προκύπτουν όχι μόνο από τις αυξήσεις των τιμών των καυσίμων αλλά και από τη γενικότερη τάση και αλληλεξάρτηση που παρουσιάζουν οι τιμές στην Κυπριακή οικονομία τα τελευταία 25 χρόνια.

Διάγραμμα 1: Προβλεπόμενες πρόσθετες αυξήσεις τιμών στα επόμενα δύο χρόνια



ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Ποιες κοινωνικοοικονομικές ομάδες θα επηρεαστούν περισσότερο από τις αυξήσεις των τιμών των καυσίμων; Αυτό είναι ένα ερώτημα που απασχολεί την κοινή γνώμη και την κυβέρνηση, αφού τα αντισταθμιστικά μέτρα που θα ληφθούν πρέπει να στοχεύουν εκείνες τις ομάδες του πληθυσμού που θα υποστούν τη μεγαλύτερη μείωση στην αγοραστική δύναμη του εισοδήματός τους, δηλαδή τις ομάδες που καταναλώνουν τα προϊόντα που εμφανίζουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις στις τιμές.

Για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό πρέπει να ξεχωρίσουμε τις άμεσες αυξήσεις στο κόστος ζωής, που οφείλονται μόνο στις αυξήσεις των τιμών των καυσίμων, από τις *συνεπακόλουθες* αυξήσεις στο κόστος ζωής, που αναμένεται να προκληθούν λόγω των αλυσιδωτών επιδράσεων στις τιμές όλων των προϊόντων, για τους λόγους που αναφέρονται πιο πάνω. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τόσο οι άμεσες αυξήσεις όσο και οι συνεπακόλουθες αυξήσεις στο κόστος ζωής τα επόμενα δύο χρόνια για διάφορες εισοδηματικές ομάδες. Οι εκτιμήσεις έχουν γίνει με στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2003, που διενήργησε η Στατιστική Υπηρεσία σε σχεδόν 3000 νοικοκυριά.

Οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν άμεση αύξηση στο κόστος ζωής που κατά μέσο όρο φτάνει το 1,25% και αντιστοιχεί σε £330 για κάθε νοικοκυριό. Η συνεπακόλουθη αύξηση στο κόστος ζωής στα επόμενα δύο χρόνια προβλέπεται ότι θα είναι 1,73% και ισοδυναμεί με £460, περίπου. Όσο αφορά στις άμεσες αυξήσεις του κόστους ζωής δεν φαίνεται να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ εργαζομένων με διαφορετικά εισοδήματα. Όμως, όταν ληφθούν υπόψη και οι συνεπακόλουθες αυξήσεις στις τιμές άλλων προϊόντων προβλέπεται ότι μακροχρόνια οι εργαζόμενοι με χαμηλά εισοδήματα θα υποστούν μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στο κόστος ζωής.

Επιπτώσεις της αύξησης της τιμής των καυσίμων στο κόστος ζωής των νοικοκυριών

Όσον αφορά στους συνταξιούχους η άμεση αύξηση στο κόστος ζωής υπολογίζεται σε 1% περίπου, που αντιστοιχεί σε £113, ενώ η επιπλέον αύξηση στο κόστος ζωής που θα ακολουθήσει τα επόμενα δύο χρόνια πλησιάζει το 1,82%, που αντιστοιχεί σε £202. Όπως και οι εργαζόμενοι, έτσι και οι συνταξιούχοι με χαμηλά εισοδήματα, ιδιαίτερα αυτοί που είναι κάτω από το όριο της φτώχειας, προβλέπεται ότι μακροχρόνια θα αντιμετωπίσουν συγκριτικά μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στο κόστος ζωής.

Πίνακας 1: Αύξηση στο κόστος ζωής διαφόρων εισοδηματικών ομάδων

Εισοδηματικές κατηγορίες	Άμεση		Στα επόμενα δύο χρόνια	
	Ποσοστό	Ποσό	Ποσοστό	Ποσό
Εργαζόμενοι:				
1. Κάτω του ορίου φτώχειας	1,18%	£63	2,01%	£108
2. Κάτω του μέσου όρου	1,31%	£179	1,93%	£264
3. Άνω του μέσου όρου	1,24%	£408	1,70%	£560
Συνταξιούχοι:				
1. Κάτω του ορίου φτώχειας	0,61%	£29	1,95%	£91
2. Άνω του ορίου φτώχειας	1,14%	£186	1,78%	£292

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι από μόνες τους οι άμεσες αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων επηρεάζουν κάπως περισσότερο τις ψηλότερες εισοδηματικές τάξεις λόγω της ύπαρξης κεντρικής θέρμανσης στο σπίτι και της μεγαλύτερης κατανάλωσης βενζίνης. Αντίθετα, οι αυξήσεις αυτές επηρεάζουν λιγότερο τα φτωχότερα εισοδηματικά στρώματα, ιδιαίτερα τους ηλικιωμένους, γιατί αυτοί συχνά χρησιμοποιούν λιγότερο δαπανηρές μεθόδους θέρμανσης (σόμπες) και δεν έχουν στην κατοχή τους οχήματα ή, αν έχουν, δεν τα χρησιμοποιούν σε μεγάλη κλίμακα.

Από την άλλη η συνεπακόλουθη αύξηση στο κόστος ζωής προβλέπεται ότι θα πλήξει περισσότερο τα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα (εργαζόμενους και συνταξιούχους) διότι οι αλυσιδωτές επιδράσεις οδηγούν σε σχετικά μεγαλύτερες αυξήσεις των τιμών των αγαθών πρώτης ανάγκης, που αντιστοιχούν σε μεγαλύτερο ποσοστό της δαπάνης των φτωχότερων νοικοκυριών.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Η διαφοροποίηση των επιδράσεων της αύξησης της τιμής των καυσίμων μεταξύ νοικοκυριών που κατοικούν σε αστικές και αγροτικές περιοχές παρουσιάζει ενδιαφέρον επειδή οι τελευταίοι χρησιμοποιούν περισσότερα καύσιμα για κίνηση και θέρμανση.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει τις αυξήσεις στο κόστος ζωής των εργαζομένων και των συνταξιούχων σε αστικές και αγροτικές περιοχές, που προβλέπονται τα επόμενα δύο χρόνια. Όπως είναι αναμενόμενο οι ποσοστιαίες αυξήσεις είναι μεγαλύτερες για τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών, κυρίως διότι δαπανούν μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους σε καύσιμα κίνησης και θέρμανσης. Όμως, σε ποσά οι κάτοικοι αστικών περιοχών επωμίζονται μεγαλύτερες αυξήσεις επειδή έχουν ψηλότερα εισοδήματα.

Στον Πίνακα 2 φαίνεται, επίσης, ότι τα νοικοκυριά που προβλέπεται να αντιμετωπίσουν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στο κόστος ζωής τα επόμενα δύο χρόνια είναι οι κάτοικοι αγροτικών περιοχών με χαμηλά εισοδήματα. Αυτό οφείλεται στο ότι τα νοικοκυριά αυτά θα υποστούν συγκριτικά μεγαλύτερο άμεσο κόστος επειδή δαπανούν μεγάλο ποσοστό του εισοδήματός τους σε καύσιμα κίνησης, αλλά και συνεπακόλουθο κόστος επειδή δαπανούν μεγάλο ποσοστό του εισοδήματός τους σε είδη πρώτης ανάγκης, των οποίων οι τιμές προβλέπεται ότι θα αυξηθούν σχετικά περισσότερο τα επόμενα δύο χρόνια.

Επιπτώσεις της αύξησης της τιμής των καυσίμων στο κόστος ζωής των νοικοκυριών

Πίνακας 2: Αύξηση στο κόστος ζωής σε αστικές και αγροτικές περιοχές τα επόμενα δύο χρόνια

Εισοδηματικές κατηγορίες	Αστικές περιοχές		Αγροτικές περιοχές	
	Ποσοστό	Ποσό	Ποσοστό	Ποσό
Εργαζόμενοι:				
4. Κάτω του ορίου φτώχειας	1,93%	£102	2,20%	£119
5. Κάτω του μέσου όρου	1,90%	£256	1,98%	£279
6. Άνω του μέσου όρου	1,66%	£571	1,81%	£528
Συνταξιούχοι	1,79%	£219	1,91%	£174

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την πιο πάνω ανάλυση φαίνεται ότι:

- από μόνες τους οι αυξήσεις των τιμών των καυσίμων θα αυξήσουν σχετικά περισσότερο το κόστος ζωής στις αγροτικές περιοχές λόγω της χρήσης περισσότερων καυσίμων για κίνηση και θέρμανση,
- οι αλυσιδωτές αυξήσεις στις τιμές άλλων προϊόντων, που προβλέπεται ότι θα ακολουθήσουν αν παραμείνουν οι τιμές των καυσίμων στα σημερινά επίπεδα, θα έχουν ακόμα μεγαλύτερες αρνητικές επιπτώσεις στο κόστος ζωής, και
- μακροχρόνια, τη μεγαλύτερη αύξηση στο κόστος ζωής θα υποστούν τα νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα διότι προβλέπεται ότι οι τιμές των προϊόντων πρώτης ανάγκης θα αυξηθούν σχετικά περισσότερο από ότι οι τιμές άλλων προϊόντων.

Επομένως, προκύπτουν τα εξής βασικά συμπεράσματα πολιτικής:

- Τα αντισταθμιστικά μέτρα κοινωνικής πολιτικής δεν πρέπει να στοχεύουν μόνο κατοίκους αγροτικών και ορεινών περιοχών, που θα πληγούν άμεσα από τις αυξήσεις των τιμών των καυσίμων, αλλά και νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα διότι αυτά θα υποστούν σχετικά μεγάλο κόστος από συνεπακόλουθες αυξήσεις στις τιμές ειδών πρώτης ανάγκης.
- Η προβλεπόμενη αύξηση στον πληθωρισμό των επόμενων δύο χρόνων καθιστά πιο επιτακτική την ανάγκη να τηρηθεί αυστηρή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική για να μπορεί η Κυπριακή οικονομία να ελπίζει σε ένταξη της στην Ευρωζώνη το 2008.

Η Μονάδα Οικονομικών Ερευνών (ΜΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Καθ. Πάνος Πασιαρδής, τηλ. 22892429, p.pashardes@ucy.ac.cy

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ:

Δημόσιος Τομέας / Νοικοκυριά:

Σωτηρούλα Χατζησπύρου, τηλ. 22892456, s.hajispyrou@ucy.ac.cy

Επιχειρήσεις / Μακροοικονομικό Μοντέλο:

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22892452, n.pashourtidou@ucy.ac.cy

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Άντζελα Σιεκέρσαββα, τηλ. 22892429, adangela@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα 'Σχόλια Οικονομικής Πολιτικής' είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά τη ΜΟΕ. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του Σχολίου, με αναφορά στο παρόν άρθρο και τους συγγραφείς του.